

Hotelli- ja ravintolamuseo – vanhan ja uuden näyttelyn välissä

Anu Kehusmaa

Hotelli- ja ravintolamuseo on aloittanut uuden perusnäyttelyn suunnittelun. Tässä artikkelissa pohditaan uudelle näyttelylle asetettuja kriteereitä ja sitä, miten luoda aitoa ravintolatunnelmaa museoon.

Tänä vuonna 40 vuotta täyttävä Hotelli- ja ravintolamuseo on suomalaisen ruoka- ja juomaperinteen erikoismuseo Helsingin Kaapelitehtaalla, joka tallentaa ja tutkii majoittumisen ja ruokailun historiaa ja nykypäivää. Museo hoitaa myös talletussopimukseen perustuvaa Alkon myymälämuseon kokoelmaa. Museossa työskentelee kolme museoammattillisesti koulutettua henkilöä ja neljä näyttelynvalvojaa.

Hotelli- ja ravintolamuseo muutti nykyisiin tiloihinsa Kaapelitehtaalle vuonna 1993 yhdessä Suomen Valokuvataiteen museon sekä Teatterimuseon kanssa. Tilojen kunnostaminen museoiden käyttöön alkoi vuonna 1996 ja remontti valmistui vuonna 1998. Piirustuksista vastasi arkkitehti Jukka Sulonen ja Arkkitehtuuritoimisto Valvomo Oy teki sisustusratkaisut. Tehdasmaisuutta ja koneromantiikkaa korostettiin kaikissa tiloissa. Hotelli- ja ravintolamuseon tilaa dominoivat etenkin katon jyhkeät pilarit, jotka ovat alun perin kannatelleet siltanostureiden kiskoja. Hankkeen rahoittivat tuolloin Helsingin kaupunki ja Opetusministeriö yhdessä.

Hotelli- ja ravintolamuseon näyttelyn on suunnitellut arkkitehti Teppo Astikainen. Esitystapa nojaa vahvasti interiööreihin, joihin kuuluvat Alkon 1930-luvun myymälä ja esimiehen huone, kaksi hotellihuonetta, kahvila, 1950-luvun ravintolan keittiö, matkustajakodin huone sekä 1900-luvun alun juhkakattaus. Lähestymistapa aiheeseen on perinteinen, miltei museohistoriallinen, mutta saadun asiakaspalautteen mukaan interiööreistä kuitenkin pidetään esitystapana.

Yli kymmenen vuotta vanha perusnäyttely on rasite museon kehittämiselle niin vanhentuneen aihepiirinsä kuin museotekniikkansa puolesta. Myöskään esineturvallisuus ei ole nykystandardien tasolla. Uuden perusnäyttelyn suunnittelu aloitettiin viime vuonna ja tätä on kirjoitettaessa käsikirjoitusvaiheessa ja näyttelysuunnittelija on aloittanut työnsä kesän 2011 alussa.

Hotelli Vaakunan sviitin kalustusta 1950-luvulta. Hotelli- ja ravintolamuseon vanha perusnäyttelypohjautuu vahvasti interiööreihin. Kuva: Ilari Järvinen / Museokuva

Näyttelysuunnittelija valittiin tarjouspyyntökilpailulla. Yhdeksästä pyynnön saaneesta yrityksestä tarjouksen jätti neljä, joka vähyydessään oli melkoinen yllätys. Tarjouskilpailun voitti tallinnalainen osakeyhtiö TenTwelve, jonka toimitusjohtaja on Suomesta lähtöisin oleva, muotoilukoulutuksen saanut Jukka Halttunen.

Toiveiden tynnyriä täyttämässä

Ideoita uuteen perusnäyttelyyn on kerätty aktiivisesti koko museon henkilökunnan voimin Suomesta ja ulkomailta noin kahden vuoden ajan. Avainkysymyksiä tässä teollisuusvakoilussa oli ”mikä toimi, mikä ei” sekä ”mikä oli kivaa, mistä vaikutuit”?

Suunnittelua edeltäneissä keskusteluissa havaittiin, että olemme kaikki melko helposti kyllästyviä näyttelyasiakkaita ja aika, jonka näyttelyssä aktiivisesti keskitytään, on melko lyhyt. Näin ollen on pyritty miettimään, millaisella näyttelyllä saisimme itsemme kaltaisen näyttelyvieraan viihtymään ja

jaksamaan koko näyttelyn läpi. Uuden näyttelyn suunnittelussa on mietitty erilaisia ratkaisuja, jolla näyttelykokemuksesta saataisiin aiempaa vuorovaikutteisempi ja elämyksellisempi. Varovasti ilmaan heitetty ajatus moniaistisesta näyttelykokemuksesta on todennäköisesti myös toteutumassa.

Myös saatavilla olevan tiedon kerroksellisuus on tärkeää. Edelleen ne kävijät, jotka eivät halua kokeilla, pelata, leikkiä tai lukea pitkiä näyttelytekstejä, voisivat saada käsityksen käsitellyistä aiheista vain katsomalla selkeästi esitetyt pääkuvat ja lukemalla otsikkotason tekstit. Tavoitteena on tällä kertaa rakentaa uusi näyttely korostamatta näyttelytilan arkkitehtuuria itse näyttelyn kustannuksella. Tässä otetaan varmasti mallia naapuristamme Teatterimuseosta, joka on onnistunut luomaan uudessa perusnäyttelyssään taianomaisen teatterin maailman, joka häivyttää tilan kaapelitehdasmaisuuden taidokkaasti.

Case Big Ben, miten luoda aitoa ravintolatunnelmaan museoon?

Hotelli- ja ravintolamuseon tuoreimpiin esinekokonaisuuksiin kuuluu lahtelainen 1970-luvun brittityylinen, etenkin nuorten aikuisten suosittuna pistäytymispaikkana toiminut Big Ben -baari. Kokonaisuus siirrettiin Helsinkiin tämän kesän lopussa osana suurempaa Lahden historiallisen museon hotelli- ja ravintola-alan esinelahjoitusta. Baaritiski mahtavine katoksineen oli sijoitettu Koulutuskeskus Salpauksen erääseen luokkatilaan, jossa se ilmeisesti palveli majoitus- matkailu- ja ravitsemisalan opiskelijoita jonkinlaisena harjoitusbaarina.

Tiskin ja sen kaluston siirron Helsinkiin mahdollisti Opetus- ja kulttuuriministeriöltä kokoelmien digitointiin saatu toiminta-avustus. Digitointi käynnistyi kokoelman eri osien yhdistämisestä samoihin tiloihin, jatkui inventoinnilla ja kuvaamisella. Viimeisemmäksi tehtiin perinteinen luettelointi. Käytännössä tiskin purkamisen osiin teki ostopalveluna Lahden museon museomestarit, jotka olivat koonneet tiskin myös koulutuskeskukseen. Itse siirron teki kilpailutettu muuttofirma keskikokoisella rekalla. Big Ben -baari odottaa nyt Hotelli- ja ravintolamuseon varastossa pystytystä osaksi uutta perusnäyttelyä.

Big Ben –baari 1970-luvun lopulla. Kokonaisuus on nähtävissä väreissä Hotelli- ja ravintolamuseon uudessaperusnäyttelyssä vuonna 2012. Kuva: ESS / Arkisto

Miksi juuri Big Ben –baari valittiin uuteen perusnäyttelyyn? Baari kalustoineen on hieno 70-luvun kokonaisuus, jota aikakautta ei Hotelli- ja ravintolamuseossa ole juuri aiemmin esitetty. Myös kokonaisuuden proveniensi oli kunnossa. Hedelmällisen yhteistyö Etelä-Suomen Sanomien kanssa tuotti oleellista tietoa baarin kalusteista ja baarissa työskennelleistä henkilöistä. Informanttien myötä saatiin kuvamateriaalia, jonka avulla pystytään todennäköisesti tuottamaan kalusteille myös kohtuullisen oikean oloinen 70-lukulainen ympäristö. Täysin autenttista ei pystytä eikä haluta luoda, eikä näin asiakkaille tulla väittämäänkaan. Museointeriöörejä luotaessa on hyväksyttävä tosiasia että tulkintaa ja kompromisseja on tehtävä.

Miten sitten aiomme luoda ”aitoa 70-luvun ravintolatunnelmaa” museoon, kuten Kuriositeetikabi.netin päätoimittaja minulta kysyi? Tunnelman luomisessa tuskin tullaan onnistumaan koskaan täysin. Keinona on edelleen luottaa aitojen kokoelmaesineiden ja niiden muodostaman interiöörin todistevoimaan. Lisäämällä tähän äänimaailman saadaan aikaan yksi lisäulottuvuus. Lisätiedon haluaville tarjolla on teksti- ja kuvamuotoista infoa, ehkä myös liikkuvaa

kuvaa. Mutta voiko museobaarissa saavuttaa oikeaa tunnelmaa, jos siellä ei voi istahtaa, tavata ystäviä ja juoda lasillista? Koska tunnelmaa ei voida purkittaa, on jätettävä vain tilaa ihmisten mielikuvitukselle.

Ideoista toteutukseen

Museonäyttelyyn voi upottaa minkä suuruisen summan rahaa tahansa. Siitä millä mittakaavalla ja volyyymilla nyt kehiteltyjä ideoita voidaan toteuttaa, riippuu tietenkin ennen kaikkea käytettävän budjetin määrästä. Museon taustayhteisöihin vetoaminen näyttelyn rahoittamiseksi ei ole tuottanut toivottua tulosta, vaikka ilahduttavan moni yritys onkin kokenut työmme ja museomme avun arvoiseksi. Tilojen kunnostamisen 1990-luvulla kustantaneet Helsingin kaupunki ja Opetusministeriö eivät ole myöskään valmiita osallistumaan tilojen saneerauskustannuksiin. Tämä syksy tulee näyttämään saadaanko näyttelylle tarpeeksi yhteistyökumppaneita, joille alan kulttuurihistorian säilyttäminen on yhtä tärkeää kuin meille.

Osa ratkaisuista tulee väistämättä kaatumaan niiden toteutuksen kalleuteen. On myös ollut pakko luopua ajatuksesta, että Hotelli- ja ravintolamuseon perusnäyttely tulisi olemaan kerralla valmis. Sen tekoa tullaan jatkamaan muutamia vuosia uusien budjettikausien ja uusien toiminta-avustusten myötä. Tila- ja rakennesuunnittelu ovat vielä alkutekijöissään, joten onnistutaanko tavoitteissa vai ei, nähdään vasta näyttelyn valmistuttua vuonna 2012.

Kirjoittaja on FM, Taidekonservaattori (AMK), työskentelee museonjohtajana Hotelli- ja ravintolamuseossa.

Lähde: Susanna Aaltonen. Museoelämyksiä Kaapelitehtaalla. Projektisisustus 1 / 2000, s. 74–79.